C/2024/2095

26.3.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Korupcija publiskajā iepirkumā un tās ietekme uz iekšējo tirgu"

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/2095)

Ziņotājs: ***José Antonio MORENO DÍAZ***

Līdzziņotājs: ***Cristian PÎRVULESCU***

Pilnsapulces lēmums	25.1.2023.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	20.12.2023.
Pieņemts plenārsesijā	17.1.2024.
Plenārsesija Nr.	584
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	219/0/0

1. **Secinājumi un ieteikumi**

1.1. Viena otrai sekojušās krīzes, kas ir skārušas planētu kopš 2020. gada, ir palielinājušas publiskā sektora iestāžu iejaukšanos ekonomikā gan valstu, gan Eiropas līmenī un līdz ar to palielinājušas publiskos ieguldījumus, kas paredzēti Eiropas kopējo interešu aizsardzībai (piemēram, tādu kā veselības joma, drošība, vide, klimats un miers). Eiropas un valstu finanšu resursi ir svarīgi instrumenti, lai garantētu Eiropas labklājību un konkurētspēju, un tie izriet no Eiropas iedzīvotāju aplikšanas ar nodokļiem. Tāpēc tos nedrīkst izmantot privātām un nelikumīgām interesēm; tas attiecas arī uz naudu, kas tiek tērēta publiskajam iepirkumam.

1.2. ES ir spērusi lielu soli uz priekšu, saistot tiesiskuma aizsardzību, tostarp efektīvus centienus korupcijas apkarošanai, ar vajadzību aizsargāt savas finanšu intereses. Šī pieeja ir jāpilnveido, jo tiesiskuma pārkāpumi ietekmē ne tikai ES finanšu intereses, bet arī galvenās politikas jomas, kas regulē vienoto tirgu. Būtu jāpastiprina 2023. gada 3. maija korupcijas apkarošanas tiesību aktu kopums, kas vērsts pret korupciju visā pasaulē, ne tikai saistībā ar ES fondiem.

1.3. Korupcija tiek uzskatīta par smagu noziegumu ar pārrobežu dimensiju, kā definēts LESD 83. panta 1. punktā. Lai nodrošinātu dalībvalstu juridiskās un institucionālās prakses minimālo koordinācijas un saskaņošanas līmeni, EESK uzskata, ka Eiropas Parlamentam un Padomei šā sasaukuma laikā pēc iespējas ātrāk būtu jāpieņem Komisijas priekšlikums direktīvai par šo jautājumu.

1.4. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata, ka Komisijai ir jāatjauno ES pretkorupcijas ziņojumu sniegšana, kas tika ieviesta ar paziņojumu par korupcijas apkarošanu ES 2011. gadā, bet tika pārtraukta pēc pirmā ziņojuma 2014. gadā. Ziņojumu varētu izmantot, lai izceltu un integrētu dažādas korupcijas apkarošanas dimensijas, kurām pašlaik tiesiskuma regulējumā uzmanība ir pievērsta pārāk maz vai nemaz.

1.5. Uzmanība būtu jākoncentrē uz publisko iepirkumu ar visu tā sarežģītību un sekām. ES par prioritāti jānosaka publiskā iepirkuma integritātes tiesiskā regulējuma novērtējums un tā īstenošana praksē, lai pārbaudītu, vai šis regulējums atbilst korupcijas apkarošanas vajadzībām. Tas ļaus Komisijai izlemt, vai un kā tai izmantot savas iniciatīvas tiesības.

1.6. EESK uzskata, ka tiesiskais regulējums, ko veido šajā jomā pieņemtās direktīvas, joprojām ir pienācīgs un atbilstošs, un tas nav jāpārskata. Tomēr uzmanība ir jākoncentrē uz tiesiskā regulējuma pārorientēšanu uz jaunajām vērtībām, kuras ir ES sociālās, ekonomiskās un vidiskās stratēģijas pamatā.

1.7. Atzīstot ES nozīmīgo pienākumu apkarot korupciju visā pasaulē, EESK atbalsta Eiropas Parlamenta priekšlikumu, kurā Komisijai tiek lūgts sagatavot ES globālu korupcijas novēršanas stratēģiju, pievēršoties korupcijai kā globālai parādībai, kam nepieciešamas efektīvas korupcijas apkarošanas iestādes, novēršanas mehānismi un starptautisks tiesiskais regulējums, kā arī līdzekļu atgūšana un kriminālvajāšana ES.

1.8. Koruptīva prakse var piedāvāt politisko procesu dalībniekiem nelikumīgus ieguvumus un resursus, lai rīkotu kampaņas un uzturētu savu uz klientelismu balstīto atbalsta sistēmu, iznīcinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Ārvalstu dalībnieki var izmantot nelikumīgu finansējumu, lai atbalstītu dažādas politiskās kustības un kandidātus, sniedzot tiem negodīgas priekšrocības un apdraudot vēlēšanu neaizskaramību un plurālismu šajā procesā. Šajā ziņā centieni apkarot korupciju būtu labāk jāsaskaņo ar centieniem aizsargāt un attīstīt demokrātiju ES, kas pašlaik ietilpst ES Rīcības plānā par demokrātiju.

1.9. EESK uzskata, ka Komisija varētu pieņemt paziņojumu, apstiprinot 2014. gada direktīvas par publisko iepirkumu. Komisija varētu izmantot šo iespēju, lai uzlabotu vairākas minētajās direktīvās paredzētās procedūras un instrumentus, kas vēl nav izstrādāti, apstiprinātu sešas stratēģiskās prioritātes, kas uzskaitītas 2017. gadā, un pielāgotu tās ilgtspējai.

1.10. Eiropas publiskā iepirkuma tirgum vajadzēja būt digitalizētam jau pirms vairākiem gadiem, jo digitalizācija ir zināšanu, pārredzamības, tempa nodrošināšanas un integritātes instruments visā publiskā iepirkuma norises ciklā. Tāpēc ir svarīgi, lai Komisija turpinātu sniegt valsts iestādēm tehnisku atbalstu visā šajā sarežģītajā procesā.

1.11. Komisija varētu piešķirt lielāku nozīmi integritātes paktiem, jo īpaši pēc tam, kad EST būs apstiprinājusi to saderību ar Eiropas tiesību aktiem publiskā iepirkuma jomā.

1.12. Varētu būt noderīga savstarpēja izslēgšanas sistēma (starp Eiropas iestādēm/ valstu iestādēm/ privātām bankām), lai aizsargātu iekšējo tirgu no konkursiem piešķirto publisko resursu ļaunprātīgas izmantošanas neatkarīgi no tā, vai šie resursi ir Eiropas vai valsts resursi.

1.13. EESK mudina Eiropas Komisiju un citas ES un valstu iestādes uzskatīt darba ņēmēju pārstāvību, darba koplīgumu slēgšanu un sociālo dialogu par būtiskiem instrumentiem, kas vajadzīgi, lai korupcijas apkarošana būtu efektīva visos līmeņos.

1.14. EESK mudina visus uzņēmumus/darba devēju apvienības un sociālos partnerus aktīvi ievērot integritātes kultūru un labākos standartus, kas pieejami valsts un starptautiskajā līmenī; piemēram, tāds varētu būt standarts EN 17687:2022 attiecībā uz publisko iepirkumu. Integritāte un pārskatatbildība. Prasības un norādījumi, ISO 37001 (Kukuļošanas apkarošanas pārvaldības sistēmas), kā arī piemēri, kas izriet no ieguldījumu attīstības vidiskajā, sociālajā un pārvaldības (VSP) jomā.

1.15. Tā kā publiskais iepirkums ir decentralizēts visās dalībvalstīs, ir jāizstrādā instrumenti, lai atbalstītu iepirkuma procedūras integritāti reģionālajā un vietējā līmenī. Reģionu komiteja var sniegt pienācīgu ieskatu šā mērķa sasniegšanai.

1.16. EESK ar nepacietību gaida ES korupcijas apkarošanas tīkla institucionalizāciju un attīstību un vēlas piedalīties tā darbā. EESK mudina Eiropas Komisiju nodrošināt finansējumu sabiedrības informēšanas kampaņām par korupciju un veicināt labu praksi sociāli atbildīga publiskā iepirkuma (*SRPP*) jomā.

2. **Konteksts**

2.1. Komisija nesen nonāca pie tā paša secinājuma, ka "Eiropas Savienībā ir vairāk nekā 250 000 publiskā sektora iestāžu, kas katru gadu iegādājas pakalpojumus, būvdarbus un piegādes kopā par 2 triljoniem EUR (aptuveni 13,6 % no IKP)" ([1]).

2.2. Liela finanšu resursu apjoma iepludināšana publiskā iepirkuma tirgū piesaista **noziedzību** (organizētu un citādu) un rada problēmas valsts pārvaldes iestādēm, kuras tiek aicinātas organizēt steidzamas procedūras neparedzētās ārkārtas situācijās. Komisija ir paziņojusi, ka "neviena nozare vai darbības joma nav pasargāta no **korupcijas riskiem**, taču īpaša uzmanība jāpievērš kopīgām augsta riska jomām – parasti tās ir saistītas ar ievērojamu **publisko līdzekļu** pārvaldību" ([2]). Saskaņā ar dažām aplēsēm korupcijas riska kopējās izmaksas publiskā iepirkuma līgumos, kuros iesaistīti ES fondi, ES27 valstīs laikposmā no 2016. līdz 2021. gadam tiek lēstas 4,3 miljardu EUR apmērā ([3]).

([1]) OV C 98 I, 16.3.2023., 1. lpp.
([2]) COM(2023) 800 final, 16. un 18. lpp.
([3]) Eiropas Parlaments, *Stepping up the EU's efforts to tackle corruption. Cost of Non-Europe Report*, 2023. gads, 2. lpp.

2.3. EESK atzinīgi vērtē ievērojamo progresu korupcijas apkarošanā ES un dalībvalstīs. Iekļaujot centienus korupcijas apkarošanai darbā, lai aizsargātu tiesiskumu, un sagatavojot *ziņojumu par tiesiskumu*, centieni korupcijas apkarošanai tiek saskaņoti ar citiem būtiskiem demokrātiskas, uzticamas un efektīvas pārvaldības aspektiem (LES 2. pants). Kā norāda Komisija, "Korupcijas apkarošana ir svarīga tiesiskuma uzturēšanai un iedzīvotāju un uzņēmumu uzticēšanās saglabāšanai publiskajām iestādēm. Visaptverošai korupcijas apkarošanas pieejai jābalstās uz preventīvu un soda pasākumu apvienojumu" ([4]).

2.4. EST norādīja, ka LES 2. pants "nav vienkāršs politiska rakstura norādījumu vai nodomu paziņojums, bet tajā ir ietvertas vērtības, kas (..) attiecas uz pašu Savienību kā kopējas tiesību sistēmas identitāti, proti, vērtībām, kas konkretizētas principos, kuros ietverti dalībvalstīm juridiski saistoši pienākumi" ([5]). Tāpēc šīm vērtībām ir jāietekmē iekšējā tirgū iesaistīto publiskā sektora iestāžu un ekonomikas dalībnieku kopējā politika un uzvedība ([6]).

2.5. ES ir spērusi lielu soli uz priekšu, saistot tiesiskuma aizsardzību, tostarp efektīvus centienus korupcijas apkarošanai, ar vajadzību aizsargāt savas finanšu intereses. Būtisku tiesiskuma principu pārkāpumu gadījumā ES var vērsties pret dalībvalsti, piemēram, apturēt maksājumus un saistības, apturēt maksājumu veikšanu vai aizdevumu pirmstermiņa atmaksu, samazināt finansējumu saskaņā ar esošajām saistībām un aizliegt uzņemties jebkādas jaunas saistības ar saņēmējiem vai slēgt jaunus nolīgumus par aizdevumiem vai citiem instrumentiem, ko garantē ES budžets ([7]).

2.6. Eiropas Komisija saistībā ar 2023. gada 3. maija korupcijas apkarošanas tiesību aktu kopumu ir izveidojusi arī ES tīklu korupcijas apkarošanai. Šis tīkls ir paredzēts kā visaptverošs forums, kurā visas ieinteresētās personas ES var apmainīties ar paraugpraksi, iespējām, idejām un plāniem turpmākam darbam. Tas ir iekļaujošs, jo aptver neatkarīgas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, pamatojoties uz stingru pārliecību, ka dažādu perspektīvu kopīgota izmantošana dod labākus rezultātus un efektīvāku korupcijas apkarošanas politiku ([8]).

3. **Vispārīgas piezīmes**

3.1. Tomēr šī pieeja ir jāpaplašina. Minētā regulējuma spēkā esošie Tiesiskuma nosacītības regulas procesuālie noteikumi ([9]) ierobežo tās darbības jomu. Pašlaik tajā noteiktie pasākumi attiecas tikai uz vienu dalībvalsti. Ņemot vērā augsto slieksni šā instrumenta iedarbināšanai, tas nevar būt stimuls visām dalībvalstīm apkarot korupciju. Šajā instrumentā ir iestrādāti arī citi ierobežojumi. Tiesiskuma pārkāpumi ietekmē ne tikai ES finanšu intereses, bet arī galvenās politikas jomas, kas regulē vienoto tirgu, kas tāpat ierobežo minētā regulējuma darbības jomu.

3.2. Attiecībā uz cīņu pret korupciju ES korupcija tiek uzskatīta par smagu noziegumu, kā definēts LESD 83. panta 1. punktā. Novēršanai un represijām ir daudzi aspekti, kas nepakļaujas vienotai kategorizācijai attiecībā uz Savienības kompetences jomām, Līguma pamatu, politikas nozarēm un instrumentiem. EESK uzsver, ka ir jādara vairāk, lai integrētu dažādus korupcijas apkarošanas aspektus, tādējādi padarot šo cīņu ES efektīvāku visos pārvaldības līmeņos. Ir vairāki veidi, kā to risināt.

3.3. Pirmkārt, EESK uzskata, ka Eiropas tiesiskais regulējums ir sadrumstalots, jo noteikumi par korupcijas apkarošanu (piemēram, noteikumi par organizēto noziedzību un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu) ir izkliedēti dažādos savstarpēji nesaistītos instrumentos, tostarp arī publiskā iepirkuma jomā (skatīt 3.6. punktu) ([10]). Turklāt tiek veltītas pūles labot šo situāciju ar Komisijas 2023. gada 3. maija regulatīvo iniciatīvu ([11]). EESK uzskata, ka Eiropas Parlamentam un Padomei šā sasaukuma laikā pēc iespējas ātrāk būtu jāpieņem Komisijas priekšlikums direktīvai, jo direktīvā ir noteikta vienota definīcija un sistēma korupcijas apkarošanai ES un dalībvalstu līmenī. Tas ir vissvarīgākais posms, lai nodrošinātu minimālo koordinācijas un saskaņošanas līmeni dalībvalstu juridiskajā un institucionālajā praksē.

([4]) COM(2023) 800 final, 2.2. punkts.
([5]) EST spriedums lietā C-156/21, 232. punkts, un lietā C-157/21, 264. punkts.
([6]) *Pitruzzella, L'integrazione tramite il valore dello "Stato di diritto"*, www.federalismi.it, Nr. 27/2022.
([7]) OV L 433 I, 22.12.2020., 1. lpp.
([8]) Eiropas Korupcijas apkarošanas tīkls.
([9]) OV L 433 I, 22.12.2020., 1. lpp.
([10]) *Gaglio et al., Strengthening the fight against corruption; evaluation the EU legislative and policy framework*, 2023. gads.
([11]) Sk. priekšlikumu direktīvai par korupcijas apkarošanu utt., COM(2023) 234 final un 2. zemsvītras piezīmē citēto paziņojumu.

3.4. Otrkārt, EESK uzskata, ka ES nevajadzētu korupciju uzskatīt par primāri vai ekskluzīvi būtisku tikai gadījumos, kad iesaistīti ES fondi. Tieša kompetence un instrumenti korupcijas apkarošanai saistībā ar ES fondiem nenozīmē, ka šis ir vienīgais korupcijas veids, kas pastāv un ir jārisina. Korupcija tiešā veidā ietekmē privātpersonas, uzņēmumus un kopienas, kas paši nesaņem ES finansējumu. Dalībvalstis varētu efektīvi izmantot divlīmeņu sistēmu, kurā ES projekti un finansējums vidēji ir mazāk pakļauti koruptīvām interesēm un praksei nekā valsts projekti un prakse, jo attiecībā uz tiem tiek nodrošināta mazāka pārredzamība un uzraudzība. Būtu jāpastiprina 2023. gada 3. maija korupcijas apkarošanas tiesību aktu kopums, kas vērsts pret korupciju visā pasaulē, ne tikai saistībā ar ES fondiem.

3.5. Treškārt, EEK uzskata, ka Komisijai ir jāatjauno ES pretkorupcijas ziņojumu sniegšana, kas tika ieviesta ar Paziņojumu par *korupcijas apkarošanu ES 2011. gadā* ([12]), bet tika pārtraukta pēc pirmā ziņojuma 2014. gadā ([13]). Ziņojums ietvēra visaptverošu analīzi par pašreizējo stāvokli attiecībā uz tiesību aktiem, politiku un datiem par korupciju, aptverot 28 dalībvalstu sadaļas. Ziņojumu varētu izmantot, lai izceltu un integrētu dažādas korupcijas apkarošanas dimensijas, kurām pašlaik tiesiskuma regulējumā uzmanība ir pievērsta pārāk maz vai nemaz. Tam būtu jāracionalizē dažādi politikas un tiesību aktu virzieni, lai nodrošinātu saskaņotību un efektivitāti, tostarp gan tiesiskuma aspekti, gan ekonomikas un iekšējā tirgus aspekti.

Ceturtkārt, uzmanība būtu jākoncentrē uz publisko iepirkumu ar visu tā sarežģītību un sekām. ES par prioritāti jānosaka publiskā iepirkuma integritātes tiesiskā un normatīvā regulējuma atbilstības pārbaude un tā īstenošana praksē, lai verificētu, vai šis regulējums atbilst korupcijas apkarošanas vajadzībām. Tas ļaus Komisijai izlemt, vai un kā tai izmantot savas iniciatīvas tiesības. Tiesisko regulējumu korupcijas apkarošanai publiskā iepirkuma tirgū šobrīd veido trīs direktīvas, kas apstiprinātas 2014. gadā ([14]).

3.5.1. ES tiesību sistēmā pieņemtais korupcijas jēdziens ir **ļoti plašs** un pārsniedz krimināltiesību jomu, ietverot rīcību, kas grauj integritāti, pārredzamību, ētisko atbildību un labu sabiedrisko lietu pārvaldību. Tas izriet no Komisijas iedibinātās prakses ([15]), ko apstiprina Kopīgais paziņojums par cīņu pret korupciju ([16]), kurā korupciju kvalificē kā "uzticēto pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu, lai gūtu personisku labumu".

3.5.2. Visbeidzot, attiecībā uz šo tematu EESK uzskata, ka tiesiskais regulējums, ko veido šajā jomā pieņemtās direktīvas, joprojām ir pienācīgs un atbilstošs un tas nav jāpārskata. Tomēr ir jākoncentrējas uz tiesiskā regulējuma pārorientēšanu uz jaunajām vērtībām, kas ir ES sociālās, ekonomiskās un vidiskās stratēģijas pamatā, uzsverot saikni starp Komisijas pašreizējām likumdošanas iniciatīvām, ar kurām tiek īstenoti zaļie, sociālie un vidiskie mērķi (skatīt 4.1. punktu). Un vēlreiz EESK norāda, ka "no tādas ekonomikas sistēmas, kuras galvenais dzinējspēks ir izaugsme, neizbēgami ir jāpāriet uz modeli, kurā priekšroka tiek dota ilgtspējīgai attīstībai" ([17]). Turklāt vispārēja ilgtspēja ir arī trīs Eiropas likumdevēju iestāžu stratēģijas stūrakmens ([18]).

3.6. Piektkārt, EESK norāda uz korupcijas kaitējošo ietekmi uz sabiedrības uzticēšanos, pārstāvnieciskas valdības leģitimitāti un demokrātiju. Korupcija ietekmē ne tikai ekonomisko attīstību un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, tā skar demokrātisko sistēmu pašos tās pamatos. Šajā ziņā centieni apkarot korupciju būtu labāk jāsaskaņo ar centieniem aizsargāt un attīstīt demokrātiju ES, kas pašlaik ietilpst ES Rīcības plānā par demokrātiju.

3.7. Visbeidzot, EESK norāda, ka ES ir arī būtiska atbildība par korupcijas apkarošanu visā pasaulē, kas izriet no tās pamatvērtībām un Līgumiem, kā arī no tās ekonomiskās un politiskās ieinteresētības globālajos procesos un attīstībā. Tā nav nejaušība, ka Eiropas Komisija ir ieviesusi stingrus noteikumus, kas reglamentē līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas kārtību, lai nodrošinātu, ka pienācīgi kvalificēti darbuzņēmēji tiek izvēlēti bez aizspriedumiem un ka tiek iegūta vislabākā

([12]) COM(2011) 308 final, 6.6.2011.
([13]) COM(2014) 38 final, 3.2.2014.
([14]) ES Direktīvas 2014/23/ES (OV L 94, 28.3.2014., 1. lpp.), 2014/24/ES (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.) un 2014/25/ES (OV L 94, 28.3.2014., 243. lpp.).
([15]) COM(2003) 317, OV C 89 E, 14.4.2004., 110. lpp.
([16]) JOIN(2023) 12 final.
([17]) OV C 152, 6.4.2022., 7. lpp. (pt. 1(1)).
([18]) OV C 491, 23.12.2022., 1. lpp.

cenas un vērtības attiecība, nodrošinot pilnīgu pārredzamību, kas atbilst publisko līdzekļu izlietojumam (*PRAG* ([19])). EESK atbalsta Eiropas Parlamenta priekšlikumu, kurā Komisijai tiek lūgts sagatavot ES globālu korupcijas novēršanas stratēģiju, pievēršoties korupcijai kā globālai parādībai, kam vajadzīgas efektīvas korupcijas apkarošanas iestādes, novēršanas mehānismi un starptautisks tiesiskais regulējums, kā arī līdzekļu atgūšana un kriminālvajāšana ES ([20]).

4. **Īpašas piezīmes**

4.1. EESK uzskata, ka Komisija varētu pieņemt paziņojumu, apstiprinot 2014. gada direktīvas par publisko iepirkumu. Komisija varētu izmantot šo iespēju, lai uzlabotu vairākas minētajās direktīvās paredzētās procedūras un instrumentus, kas vēl nav izstrādāti, apstiprinātu sešas stratēģiskās prioritātes, kas uzskaitītas 2017. gadā ([21]), un pielāgotu tās ilgtspējai.

4.2. EESK uzskata, ka ir jānostiprina un jāuzlabo trīs aspekti ([22]):

4.2.1. Komisija atzīst saikni starp ilgtspēju, digitālo pārkārtošanos un publisko iepirkumu. Nav nejaušība, ka savā pēdējā paziņojumā par Savienības nākotni Komisija paziņoja, ka "sekmīga un taisnīga sociālekonomiskā pārveide nav pašsaprotama" ([23]).

4.2.2. Eiropas publiskā iepirkuma tirgum vajadzētu būt attīstītākam digitalizācijas ziņā ([24]). Digitalizācija ir zināšanu, pārredzamības, tempa nodrošināšanas un integritātes instruments visā publiskā iepirkuma norises ciklā, tāpēc, pateicoties visām šīm iezīmēm, digitalizācija ir noderīga cīņā pret korupciju. Tomēr, kā novēroja Komisija, "publiskā iepirkuma digitālās pārveides process ir lēns" ([25]). Tāpēc ir svarīgi turpināt sniegt valsts iestādēm tehnisko atbalstu visā šajā sarežģītajā procesā.

4.2.3. **Pārredzamība ir būtisks instruments** Eiropas publiskā iepirkuma tirgus integritātes uzlabošanai.

4.2.4. Komisija varētu piešķirt lielāku nozīmi integritātes paktiem, jo īpaši pēc tam, kad EST būs apstiprinājusi to saderību ar Eiropas tiesību aktiem publiskā iepirkuma jomā ([26]). Būtu lietderīgi šo paktu piemērošanā iekļaut pilotprojektā gūtās atziņas, novēršot dažas no problēmām ([27]), kas radušās ([28]), veidojot konstruktīvu un uz sadarbību vērstu vidi gan ekonomikas dalībniekiem, kas piedalās konkursā, gan līgumslēdzējām iestādēm.

4.2.5. Kā atzīmēja ESAO ([29]), jebkurš integritātes pakta pārkāpums var izraisīt šādas sekas:

— pretendents tiek izslēgts no piedāvājumu iesniegšanas procesa,

— piešķirtais līgums tiek atcelts, ja par pārkāpumu atbildīgs ir uzvarētājs,

— neatbilstošiem pretendentiem/darbuzņēmējiem liegta turpmāka dalība publiskā iepirkuma procedūrās.

4.2.6. ES varētu vadīties no šīs prakses un Pasaules Bankas prakses aizdevumu procedūrās. Pasaules Bankai ir četras iespējamās atbildes uz ekonomikas dalībnieka neatbilstošu rīcību:

— aizdevuma atcelšana ar nosacījumu ("izslēgšana no iepirkumu procedūras ar nosacītu atbrīvošanu"),

([19]) *Practical guide PRAG*.
([20]) Eiropas Parlamenta ieteikums par korupciju un cilvēktiesībām, 17.2.2022.
([21]) COM(2017) 572 final.
([22]) Šajā saistībā EESK atsaucas uz saviem iepriekšējiem atzinumiem: OV C 13, 15.1.2016., 63. lpp., OV C 318, 29.10.2011., 113. lpp., OV C 191, 29.6.2012., 84. lpp.
([23]) COM(2023) 376 final, 6.7.2023., I un III daļa, 1.–2. rindkopa.
([24]) Direktīvas 2014/24/EK 33. pants.
([25]) COM(2017) 572 final, 5. lpp.
([26]) Spriedums C-425/14, 22.10.2015.
([27]) *Integrity Pacts – Civil Control Mechanism for Safeguarding EU Funds, Phase 2*; par rezultātiem sk. *Aceves, Safeguarding EU-Funding Investments with Integrity Pacts: a Decision-Maker's Guide to Collaborative Public Contracting Monitoring, Transparency International*, 26.3.2021.
([28]) Piemēram, atzīt publiskā sektora līgumslēdzējas iestādes faktisko politisko gribu noslēgt integritātes paktu un tās spēju uzņemties saistības.
([29]) OECD, *Catalysing Collective Action to Combat Corruption in Infrastructure*, 9.12.2022.

— *integritātes atbilstības programmas* nodrošināšana, kas jāuzsāk pēc izslēgšana no iepirkumu procedūras pasākuma ar nosacītu atbrīvošanu,

— pastāvīgs aizliegums,

— savstarpējs aizliegums, kas izriet no noteikuma, ko piemēro visas starptautiskās bankas.

4.2.7. Šo praksi ES varētu piemērot ar dažiem piesardzības pasākumiem, galvenokārt nodrošinot atbilstību proporcionalitātes principam starp ekonomikas dalībnieka rīcību un izslēgšanas sekām. Lai to panāktu, jāizstrādā skaidri, pārredzami un pieejami noteikumi un jānosaka atbildību mīkstinoši apstākļi. Komisija varētu pieņemt paziņojumu, kurā izklāstītas pamatnostādnes šajā jautājumā.

4.2.8. Varētu būt noderīga savstarpēja izslēgšanas sistēma (starp Eiropas iestādēm/ valstu iestādēm/ privātām bankām), lai aizsargātu iekšējo tirgu no konkursiem piešķirto publisko resursu ļaunprātīgas izmantošanas neatkarīgi no tā, vai šie resursi ir Eiropas vai valsts resursi. Galu galā tas attiektos uz koruptīvu iepirkumu pat tad, ja tajā nav iesaistīti ES finanšu resursi (sk. 2.1. punktu).

Briselē, 2024. gada 17. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Oliver RÖPKE